

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การศึกษาเรื่องสำรวจสถานการณ์แรงงานไทยที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิ: กรณีศึกษาอุตสาหกรรมบริการ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจภูมิหลังของแรงงานไทยในอุตสาหกรรมบริการที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิ 2) ศึกษาผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม และครอบครัว 3) วิเคราะห์อุปสรรคในการให้ความช่วยเหลือ และการขอความช่วยเหลือ และ 4) เสนอแนวทางการช่วยเหลือ เยียวยา พัฒนาแรงงานไทยในอุตสาหกรรมบริการที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ 1) แรงงานที่อยู่ในภาคโรงแรมของสามพื้นที่หลักคือ เขาหลัก จังหวัดพังงา เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ และป่าตอง จังหวัดภูเก็ต จำนวน 300 คน 2) เจ้าหน้าที่แรงงานจังหวัด และนายอำเภอและ/หรือผู้นำท้องถิ่นในแต่ละจังหวัด กำหนดภาคส่วนละ 1 คนต่อจังหวัด 2) องค์กรพัฒนาเอกชน และประธานสมาพันธ์โรงแรม เลือกแบบเจาะจงมา 2 คนของทั้งสามพื้นที่ และ 3) นายจ้างและ/หรือผู้มีอำนาจกระทำการแทนนายจ้าง จำนวน 54 คน และฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 54 คน เลือกเฉพาะโรงแรมที่ได้รับความเสียหาย

วิธีการศึกษา ใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research: PAR.) ซึ่งเป็นเทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและภาคสนาม ใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มย่อย ส่วนการตรวจสอบข้อมูลใช้แบบสามเส้า (triangulation) โดยพิจารณาแหล่งเวลา สถานที่ และบุคคลที่แตกต่างกัน การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้แบบบรรยายความ โดยเป็นทั้งการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยจากการสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มย่อยและเสริมด้วยข้อมูลเชิงปริมาณ ที่เป็นสถิติบรรยาย (Descriptive statistics) ซึ่งผลการศึกษาปรากฏข้อค้นพบดังนี้

1. ภูมิหลังของแรงงานไทยในอุตสาหกรรมบริการที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิ

ส่วนใหญ่เป็นแรงงานหญิงมากกว่าแรงงานชาย เกือบ 4 ใน 5 อายุระหว่าง 25-29 ปี จบมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 32.0) สมรสเกินกว่าครึ่งหนึ่ง และมีบุตรแล้ว มีภูมิลำเนาอยู่ภาคใต้ (ร้อยละ 88.0) โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัด พังงา กระบี่ และนครศรีธรรมราช ตามลำดับ สำหรับสถานประกอบการในจังหวัดภูเก็ตมีความหลากหลายด้านถิ่นฐานของแรงงาน

ค่อนข้างสูง ครอบครัวไม่มีทรัพย์สินสมบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ดินทำกิน และรายได้หลักของครอบครัวยังคงเป็นรายได้ที่มาจากแรงงานกลุ่มนี้ ส่วนจำนวนเงินที่หามาถูกนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัวเป็นสำคัญ สำหรับรายได้เสริมภายในครอบครัวมาจากอาชีพรับจ้างทั่วไป ครอบครัวเดิมของแรงงานส่วนใหญ่มิได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก

2. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม และครอบครัว

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจของแรงงานที่ประสบภัยจากคลื่นยักษ์สึนามิ คือว่างงาน ประสบปัญหาเลิกจ้าง โดยได้รับความช่วยเหลือจากนายจ้างน้อยมากหรืออาจจะแทบไม่ได้รับความช่วยเหลือเลย สำหรับสถานประกอบการที่สามารถเปิดดำเนินการได้ในระยะแรก ๆ นายจ้างใช้กลยุทธ์การบีบบังคับหรือให้ลาออกเอง โดยมีการลดจำนวนชั่วโมง และวันมาทำงาน จ่ายค่าจ้างต่ำกว่ามาตรฐาน และจ่ายค่าจ้างไม่ตรงเวลา เป็นผลให้ลูกจ้างต้องออกไปหาทำงานแห่งใหม่ แรงงานมีหนี้สินสะสม (ร้อยละ 70.4) เมื่อทั้งสามพื้นที่ที่หลักได้รับการฟื้นฟู และเปิดดำเนินการ กรณิที่แรงงานกลับเข้ามาทำงานในโรงแรมอีกนั้น อย่างไรก็ตาม รายได้ และสภาพการจ้างแย่กว่าเดิม กล่าวคือ มีความไม่สม่ำเสมอในเรื่องรายได้ และไม่เพียงพอสำหรับการเลี้ยงครอบครัว รวมถึงไม่มีเงินส่งกลับบ้านไปให้พ่อแม่ พี่น้อง เหมือนกับก่อนประสบภัย เพียงแต่มีเงินใช้จ่ายกันในครอบครัวแต่ละวันเท่านั้น แรงงาน (ร้อยละ 72.0) ไม่มีที่ดินเพื่อทำเกษตรกรรม และ (ร้อยละ 62.4) ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง เมื่อมาทำงานใหม่ก็ต้องเริ่มชีวิตในบ้านเช่าใหม่ทั้งหมด จึงทำให้แรงงานส่วนใหญ่ยังคงไม่พึงพอใจกับรายได้ที่ได้รับ เนื่องจากไม่เพียงพอกับการดำรงชีพแต่ละวันและส่งเงินให้ลูกเรียนหนังสือ ส่วนผลกระทบด้านสังคมและครอบครัว โดยรวมแล้ว สังคมชนบทยังเป็นที่พักและฟื้นฟูจิตใจของแรงงานภายหลังประสบภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันครอบครัว อย่างไรก็ตาม แรงงานในพื้นที่ประสบภัยส่วนใหญ่ยังคงคนต่างอยู่ซึ่งเกิดขึ้นที่เขาลึก จังหวัดพังงา และป่าตอง จังหวัดภูเก็ต ส่วนแรงงานที่แต่งงานแล้วประสบปัญหาในครอบครัว (ร้อยละ 55.2) คือ ความสัมพันธ์กับสามีและภรรยาห่างเหิน เพราะแยกกันอยู่เพื่อหา

3. อุปสรรคในการให้ความช่วยเหลือ

ปัญหาอุปสรรคในการให้ความช่วยเหลือของแต่ละภาคส่วนที่สะท้อนประสบการณ์ที่ได้รับคล้ายคลึงกัน คือ 1) เอกสารสำหรับขอความช่วยเหลือมีไม่เพียงพอ ทำให้ล่าช้า และบางส่วนไม่ได้รับสิทธิ เนื่องจากผู้ให้ความช่วยเหลือเกรงว่าจะนำข้อมูลที่เป็นเท็จมาขอความช่วยเหลือ ซึ่งจากอุปสรรคนี้ทำให้แรงงานทั้งหมดมองว่าเป็นเรื่อง ยุ่งยาก มีขั้นตอนมาก 2)

แรงงานอยู่นอกพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่ได้รับสิทธิ และ 3) แรงงานไม่รู้และไม่เข้าใจสิทธิของตนที่พึงมี พึงได้ ทั้งสิทธิในฐานะเป็นลูกจ้างและเป็นผู้ประสพภัย รวมถึงไม่เข้าใจขั้นตอนการขอความช่วยเหลือ จึงทำให้การให้ความล่าช้าในการช่วยเหลือเกิดขึ้น และ 4) แรงงานได้รับความช่วยเหลือล่าช้าจากอุปสรรคด้านนี้เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับผลการศึกษาเกี่ยวกับความช่วยเหลือที่แรงงานได้รับพบว่า สวนทางกันอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ ผู้ให้ความช่วยเหลือโดยเฉพาะรัฐ มิได้ กำหนดกลุ่มผู้ประสพภัย ซึ่งในเวลานั้นใครก็ตามที่อยู่ในพื้นที่ประสพภัยได้รับความช่วยเหลือทุกคน แต่ประเด็นสำคัญสำหรับทั้งสามพื้นที่ คือ ผู้ใช้แรงงานร้อยละ 90 เป็นผู้ที่อยู่นอกพื้นที่ประสพภัย และเมื่อเกิดเหตุก็เดินทางกลับถิ่น จึงทำให้กลุ่มแรงงานได้รับความช่วยเหลือน้อยมาก ทั้งนี้เมื่อนำโครงการต่าง ๆ ที่กลุ่มตัวอย่างได้รับความช่วยเหลือ ส่วนใหญ่เป็นโครงการที่ได้รับในฐานะที่เป็นลูกจ้างและเป็นโครงการพื้นฐาน ได้แก่ โครงการชดเชยการว่างงาน และโครงการทดแทนการขาดรายได้ระหว่างรอกาน ส่วนกรณีลูกจ้างก็กลับถูกปฏิเสธที่จะได้รับความช่วยเหลือบวกกับความไม่เข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของแรงงาน อีกทั้งโครงการที่ตอบสนองความจำเป็นและความต้องการขั้นพื้นฐานได้รับน้อยมาก ยกเว้นแต่โครงการสงเคราะห์เครื่องนุ่งห่มสำหรับโครงการที่พักชั่วคราว แรงงานทั้งสามพื้นที่มองว่ามีความเป็นธรรมในการจัดสรรน้อยมาก เนื่องจากระบุว่าต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชนนั้น แต่สำหรับผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่อยู่นอกพื้นที่หรือเป็นแรงงานต่างถิ่น แต่เดิมมาอยู่โดยการเช่าบ้าน โดยเฉพาะคนที่แต่งงานและสถานประกอบการไม่มีที่พักให้ คนพวกนี้มาใช้ชีวิตไม่ต่ำกว่า 5 ปี และยังมีแรงงานบางส่วนที่กลับภูมิลำเนาไม่ได้เนื่องจากถูกตัดขาดจากชุมชนเดิมก็ต้องการเช่าที่อยู่อาศัยใหม่

ส่วนการประสพอุปสรรคในการให้ความช่วยเหลือที่แตกต่างกันคือ นายจ้างให้เหตุผลว่าสาเหตุไม่ได้จ่ายเงินจากกองทุนประกันสังคมให้กับลูกจ้าง เพราะรัฐนำรายชื่อของลูกจ้างออกจากระบบประกันสังคม เนื่องจากนายจ้างขาดเงินเข้าสู่ระบบประกันสังคมในช่วงประสพภัยและหลังประสพภัย แต่รัฐกลับให้เหตุผลที่ลูกจ้างไม่ได้รับสิทธิดังนี้ 1) นายจ้างขาดการส่งเงินเข้าสู่ระบบประกันสังคม จึงทำให้ต้องตัดสิทธิของแรงงานจากสถานประกอบการนั้น ๆ และ 2) นายจ้างไม่ได้ส่งรายชื่อลูกจ้างเข้าสู่ระบบประกันสังคม จึงทำให้แรงงานไม่ได้รับสิทธิ

4. อุปสรรคในการขอความช่วยเหลือ

ปัญหาอุปสรรคในการขอความช่วยเหลือปรากฏข้อค้นพบดังนี้

4.1 ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสารและขั้นตอนในการขอความช่วยเหลือ ซึ่งแรงงานให้ความเห็นไม่แตกต่างกันว่าปัจจัยนี้เป็นอุปสรรคอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นการขอความช่วยเหลือมีขั้นตอนมากและล่าช้า เป็นสิ่งที่ประสบมากที่สุด ส่วนรองลงมาในระดับมากคือ ไม่ทราบข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานราชการ และช่องทางในการติดต่อขอรับการช่วยเหลือไม่เพียงพอ อุปสรรคที่กล่าวมาทั้งหมดนี้แรงงานทั้งสามพื้นที่ได้รับความเดือดร้อนไม่แตกต่างกัน ซึ่งความล่าช้าที่เกิดขึ้นเริ่มตั้งแต่กระบวนการอพยพคนออกจากพื้นที่ จนกระทั่งการสงเคราะห์ภายหลังประสบภัย ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการจ่ายเงินประกันการว่างงานและการสงเคราะห์อื่น ๆ ผลการศึกษาแรงงานตอบเหมือนกันทุกคนว่า “ช้ามาก และไม่ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐ”

4.2 ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งทั้งสองปัจจัยนี้แรงงานเห็นว่าเป็นอุปสรรคระดับปานกลาง ทั้งนี้อุปสรรคของแต่ละปัจจัยที่ทำให้แรงงานไม่สามารถเข้าถึงสิทธิที่จะพึงมีพึงได้ คือ ความไม่เข้าใจสิทธิตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานและกฎหมายประกันสังคมและกองทุนเงินทดแทน อุปสรรคเหล่านี้แรงงานมีความเห็นแตกต่างกัน นั่นหมายความว่า แต่ละพื้นที่และ/หรือแต่ละตำแหน่งงานมีความเข้าใจกฎหมายมากน้อยแตกต่างกันออกไป ข้อมูลเชิงลึก พบว่า 1) เมื่อพิจารณาเป็นรายพื้นที่ แรงงานที่เขาลึกและเกาะพีพี มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของคนที่ได้รับตามกฎหมายน้อยกว่าพื้นที่ป่าตอง และ 2) ตำแหน่งงานที่เข้าใจสิทธิของคนตามกฎหมายคือ พนักงานในสำนักงาน โดยเฉพาะหัวหน้างาน ซึ่งมีการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนตำแหน่งอื่น ๆ รู้น้อยมากหรือแทบไม่รู้เลย นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคอีกประการหนึ่ง คือ ความไม่เชื่อมั่นในการแก้ปัญหาของเจ้าหน้าที่รัฐ และเจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารเรื่องสิทธิที่พึงจะได้รับไม่เพียงพอ เหล่านี้แรงงานมีความเห็นไม่แตกต่างกัน

5. เสนอแนวทางการช่วยเหลือ เยียวยา พัฒนาแรงงานไทยในอุตสาหกรรมบริการที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิ

ผู้วิจัย มองกระบวนการช่วยเหลือ เยียวยา และพัฒนาให้อยู่ในรูปของประชาสังคม หรือหุ้นส่วนการพัฒนา ตลอดจนเชื่อมโยงมิติตามความสัมพันธ์ของแรงงานเข้าสู่ระบบสังคมอื่น ๆ ด้วย ทั้งนี้เป็นการเชื่อมโยงให้ต่างบุคคลหรือต่างสถาบันในสังคมเห็นตัวตนของกลุ่มนี้แบ่งเป็น 3 ระดับคือ

5.1 ระดับแรกคือระดับบุคคล เป็นเรื่องการตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานและความมั่นคงในชีวิต ซึ่งประกอบด้วย 1) การเคลื่อนย้ายแรงงานออกจากพื้นที่ประสบภัยอย่าง

เป็นระบบ ประชาสัมพันธ์แนวทางการให้ความช่วยเหลือ และพร้อมประเมินและติดตามผลการให้ความช่วยเหลือแก่แรงงานกลับถิ่น โดยกระทรวงมหาดไทย และศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยของแต่ละจังหวัด เป็นผู้รับผิดชอบหลัก 2) ด้านอาหาร ฤกษ์ชีพ และเสื้อผ้า เหล่านี้ควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างเพศ และวัยของเด็กด้วย และ 3) ด้านที่อยู่อาศัย มีข้อเสนอว่ารัฐควรชดเชยให้ไม่ว่าจะเป็นบ้านเช่า หรือเป็นของตนเองโดยอาจแบ่งการชดเชยเป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก กรณีมาอาศัยต่ำกว่า 5 ปีอาจจะไม่มีมีความจำเป็นให้อยู่ในรูปของบ้านพัก แต่ควรจัดในรูปแบบเงินแทนก็ได้ และลักษณะที่สองมากกว่า 5 ปี โดยเฉพาะ 10 ปี หรือมากกว่า ควรจัดสรรในรูปแบบที่อยู่อาศัย หน่วยงานรับผิดชอบคือ กระทรวงพัฒนาสังคม และความมั่นคงมนุษย์ ร่วมมือกับองค์กรต่างประเทศ และองค์กรพัฒนาเอกชน นอกจากนี้ควรประเมินความพึงพอใจต่อที่อาศัย และสภาพแวดล้อมด้วย 4) ด้านการฟื้นฟูสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ ควรจัดในรูปแบบของการให้เปล่ากับผู้ประสบภัยทุกคน โดยเป็นหน้าที่หลักของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย และองค์กรพัฒนาเอกชน นอกจากนี้ควรจัดให้ชุมชนตั้งกลุ่มเฝ้าระวังอาการทางจิต 5) ด้านเศรษฐกิจ จัดเป็น 2 ลักษณะคือ ลักษณะแรก ประกันการว่างงานและเงินช่วยเหลืออื่น ๆ แต่ทั้งนี้รัฐควรประชาสัมพันธ์ให้แรงงานทราบโดยประสานไปยังตำบล อำเภอ และจังหวัดของแรงงานที่กลับถิ่นทราบด้วย อีกทั้งต้องประเมินผลการให้ความช่วยเหลือ ลักษณะที่สองจัดหาตำแหน่งงานว่าง และฝึกอบรมด้านอาชีพ ซึ่งส่วนนี้ควรจัดตามความต้องการของแรงงานและตลาดแรงงาน รวมถึงประสานกับสถานประกอบการเพื่อจัดส่งแรงงานเข้าสู่ระบบการจ้างงาน และ 6) ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิ และกระบวนการเข้าถึงสิทธิ โดยควรทำงานร่วมกันระหว่างสำนักงานประกันสังคม สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น และสมาพันธ์ธุรกิจโรงแรม และสภาพแรงงานจังหวัดภูเก็ต รวมถึงกลุ่มเครือข่ายแรงงาน

5.2 ระดับที่สองเป็นระดับกลุ่ม ประกอบด้วย 2 มิติหลักคือ ครอบครัว และสถานประกอบการ 1) การให้ความรู้และฝึกอบรมบทบาทในฐานะเป็นบิดาและมารดา และการจัดการกับความเครียดอันมีสาเหตุจากปัญหาเศรษฐกิจภายในครอบครัว และ 2) ส่งเสริมกิจกรรมแรงงานสัมพันธ์ในสถานประกอบการ

5.3 ระดับที่สามเป็นระดับสังคมและชุมชน ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วม และการสร้างสัมพันธ์ภาพในชุมชน กล่าวคือ การมีส่วนร่วมและการสร้างสัมพันธ์ภาพในชุมชนจะมอง 2 ลักษณะ คือ 1) ความสัมพันธ์ของแรงงานที่มีต่อชุมชนในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือเป็นประชาชนคนหนึ่งของชุมชนหรือสังคม และ 2) ความสัมพันธ์ของแรงงานที่มีต่อชุมชนในฐานะเป็นลูกจ้างที่สถานประกอบการตั้งอยู่ในพื้นที่ นั้น ๆ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- (1) กระทรวงแรงงานสมควรอย่างยิ่งที่จะทบทวนวิธีการทำงาน และการตรวจสอบว่า กฎหมายคุ้มครองแรงงาน กฎหมายประกันสังคม และพระราชบัญญัติเงินทดแทน โดยเฉพาะการเลิกจ้าง ว่ามีผลบังคับใช้มากน้อยเพียงใด
- (2) การออกพระราชบัญญัติเงินทดแทนในกรณีถูกจ้างสูญหาย ควรนิยามครอบคลุมถึงถูกจ้างที่สูญหายเนื่องด้วยภัยพิบัติ ขณะที่ที่พักซึ่งอยู่ในทะเลหรือพื้นที่เดียวกับสถานประกอบการที่ได้รับภัยพิบัติตั้งอยู่ แม้ว่ามิใช่เป็นเวลาทำงานหรือกำลังเดินทางมางานแต่คนเหล่านี้ก็พักเพื่อรอที่จะมาทำงานให้นายจ้างในเวลาถัดไปเช่นกัน
- (3) รัฐควรจัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิ ระเบียบ และกระบวนการในการให้ความช่วยเหลือของหน่วยงานต่าง ๆ แก่ผู้ประสบภัย รวมถึงประสานองค์กรส่วนท้องถิ่นช่วยประชาสัมพันธ์ อาจจะจัดในลักษณะเสียงตามสายภายในหมู่บ้าน
- (4) สำหรับคำรักษาพยาบาลทั้งร่างกายและจิตใจแก่ผู้ประสบภัย รัฐควรจัดแบบให้เปล่าอย่างทั่วถึงทุกคนและทุกพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แรงงานที่เดินทางกลับภูมิลำเนา รัฐควรนำรายชื่อของผู้ประสบภัยให้กับโรงพยาบาลในท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อช่วยเยียวยาและรักษา
- (5) ควรจัดทำฐานข้อมูลผู้ประสบภัย โดยการแบ่งแยกเพศ อายุ กลุ่มอาชีพ ภูมิลำเนารายละเอียดการได้รับบาดเจ็บ และการรักษา ตลอดจนการได้รับความช่วยเหลือ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การประเมิน และติดตามผลการให้ความช่วยเหลือว่าผู้ประสบภัยได้รับความช่วยเหลือมากน้อยเพียงใด และเป็นกลุ่มใด ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การสร้างระบบตรวจสอบ นอกจากนี้ฐานข้อมูลที่กล่าวถึงควรนำมาใช้ประโยชน์ในการประเมินและติดตามผลคุณภาพชีวิตกลุ่มที่ได้รับความช่วยเหลือ โดยควรเป็นหน้าที่หลักกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์ เนื่องจากเป็นกระทรวงหลักในการดำเนินงานด้านการสร้างหลักประกันความมั่นคงชีวิตมนุษย์
- (6) การฝึกอบรมด้านอาชีพรัฐควรร่วมมือกันองค์กรพัฒนาเอกชน ทั้งนี้ควรเน้นให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน และความต้องการของแรงงานเป็นหลัก
- (7) การบริการจัดหางาน รัฐควรประสานกับสถานประกอบการในลักษณะผูกขาด เพื่อป้อนแรงงานเข้าสู่ประสานประกอบการนั้น ๆ โดยตรง อาจจะจัดในลักษณะนายหน้าจัดหางานเอกชนที่มีการประกันคุณภาพของแรงงานที่จัดหาให้กับสถานประกอบการ นั้น ๆ ร่วมด้วย เพื่อให้บริษัทเอกชนที่รับคนงานไปมีความไว้วางใจ และยินดีที่จะใช้บริการของรัฐ

(8) ก่อนผันการส่งเงินสมทบประกันสังคมให้แก่ผู้ประกอบการที่ประสบภัยพิบัติ ทั้งนี้ในเบื้องต้นได้ออกประกาศให้ขยายช่วงระยะเวลาการจ่ายเงินสมทบให้กับนายจ้างและลูกจ้าง ออกไปอีกเป็นระยะเวลา 6 เดือน ซึ่งในที่นี่ผู้วิจัย มองว่า หากเป็นไปได้ในช่วงที่เกิดภัยพิบัติ ไม่ควรให้อยู่ในลักษณะการขยายการจ่ายเงินสมทบแต่รัฐน่าจะควรจจะยกเลิกการจ่ายในระยะเวลาดังกล่าว

(9) ควรจัดตั้งศูนย์ข้อมูลกลางที่ทำให้ทราบว่าในแต่ละพื้นที่ นั้น ๆ ได้ดำเนินกิจกรรมอะไรไปบ้างแล้ว ซึ่งจะทำให้เป็นประโยชน์สำหรับการช่วยเหลือที่ไม่ก่อให้เกิดความซ้ำซ้อน อีกทั้งสะดวกสำหรับผู้เข้าไปให้ความช่วยเหลือกับผู้ที่ได้รับผลกระทบ ซึ่งการจัดตั้งนี้ควรจะร่วมมือกันระหว่างรัฐกับองค์กรพัฒนาเอกชน

(10) ภายหลังเปิดดำเนินกิจการ นายจ้างควรส่งเสริมกิจกรรมแรงงานสัมพันธ์ในสถานประกอบการ

(11) ควรมีการกระตุ้น สนับสนุน และส่งเสริม ให้มีองค์กรด้านแรงงานที่เป็นองค์กรอิสระในพื้นที่จังหวัดกระบี่ และพังงา

(12) แรงงานควรศึกษาหาความรู้ในแง่กฎหมายและสิทธิที่ตนเองได้รับจากนายจ้าง และในฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศ เพื่อจะได้มีความรู้และเข้าใจในการใช้สิทธิต่าง ๆ ได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

(13) แรงงานควรรวมกลุ่มเองในลักษณะของประชาสังคม เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีได้รับความเดือดร้อน

(14) แรงงานควรปรับเจตคติในเรื่องการออมให้เพิ่มขึ้น

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

(1) หากจะมีการวิจัยครั้งเกี่ยวกับแรงงานที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิหรือภัยพิบัติอื่นๆ ควรศึกษาแยกเพศว่า แต่ละเพศได้รับผลกระทบมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร เพศใดได้รับผลกระทบมากที่สุด และทำไมถึงเป็นเช่นนั้น โดยใช้แนวคิดบทบาทเพศเข้ามาร่วมวิเคราะห์และวิพากษ์ข้อมูล ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้วิจัย เห็นว่า เพศแตกต่างกันอาจจะส่งผลต่อความต้องการในการให้ความช่วยเหลือ เยียวยา และพัฒนา ในมิติที่แตกต่างกัน

(2) ควรศึกษาวิจัยกลุ่มแรงงานที่ไม่ได้กลับมาในอุตสาหกรรมบริการของทั้งสามพื้นที่หลักนี้ร่วมด้วย เพราะจะได้ติดตามคุณภาพชีวิตที่แท้จริงของแรงงานภายหลังจากประสบภัย เพื่อนำ ไปสู่การแก้ปัญหา และการพัฒนาได้ตรงกับความต้องการแต่ละกลุ่มต่อไป

(3) ควรศึกษาเปรียบเทียบให้ชัดเจนว่าแรงงานกลุ่มใดได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิครั้งนี้มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม ครอบครัว และการได้รับความช่วยเหลือ ซึ่งอาจจะเปรียบเทียบกันแต่ละกลุ่มดังนี้ แรงงานในระบบ แรงงานนอกระบบ และแรงงานต่างด้าว เนื่องจากปัจจุบันมีข้อได้คอบจากกลุ่มที่ไม่ได้รับผลประโยชน์มากมายว่า การช่วยเหลือบางครั้งใส่ใจแรงงานต่างด้าวมากเกิน จนกระทั่งละเลยแรงงานไทย รวมถึงชาวบ้านทั่วไปที่อยู่พื้นที่ห่างไกล ซึ่งกระบวนการในการให้ความช่วยเหลือไม่ทั่วถึง ดังนั้น หากว่า มีข้อมูลชัดเจนแล้ว ข้อวิพากษ์วิจารณ์เหล่านี้ก็จะถูกยุติอย่างเป็นเหตุเป็นผลในเชิงประจักษ์

(4) ควรศึกษาวิจัยทั้งกลุ่มแรงงานทั้งที่ได้รับความช่วยเหลือและไม่ได้รับความช่วยเหลือ โดยศึกษาประเด็นดังนี้ 1) สำหรับแรงงานภาคโรงแรมที่ไม่ได้รับความช่วยเหลือมีสาเหตุจากอะไร และแรงงานเหล่านี้คืนรนหรือมีท่าทีต่อเหตุการณ์ที่ได้รับอย่างไร และปัจจุบันมีคุณภาพชีวิตเป็นอย่างไร และ 2) แรงงานที่ได้รับความช่วยเหลือมีความพึงพอใจมากน้อยเพียงใด ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น รวมถึงคุณภาพชีวิตปัจจุบันเป็นอย่างไร